

ΕΣΠΑ – Πρόσκληση ΕΔΒΜ97

“ΠΡΟΣΒΑΣΗ”:

Υποστήριξη δράσεων κοινωνικής μέριμνας
φοιτητών

του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής

prosvasi.uniwa.gr

NSRF – Call 97

“PROSVASI”:

Support of social welfare interventions
for the students

of the University of West Attica

prosvasi.uniwa.gr

Αιγάλεω, 9 Ιουνίου 2020

Οδηγίες προς τους διδάσκοντες/εξεταστές για την εξ αποστάσεως εξέταση Φοιτητών με Αναπηρία (ΦμεΑ)

λόγω αναστολής των δια ζώσης ακαδημαϊκών λειτουργιών στο ΠΑΔΑ,
για λόγους πρόληψης κατά την περίοδο της πανδημίας COVID-19

A. Ποιοι είναι οι ΦμεΑ

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (2008), η αναπηρία προσδιορίζεται μέσα από τους παρακάτω τρεις παράγοντες:

1. μερική ή ολική έκπτωση στις σωματικές λειτουργίες (π.χ. δυσκολίες κίνησης, χρόνιες παθήσεις, κ.ά.)
2. μείωση της λειτουργικότητας σε καθημερινές δραστηριότητες (όπως η αυτοεξυπηρέτηση, η εργασία, κ.ά.)
3. περιορισμός συμμετοχής σε κοινωνικές δραστηριότητες (π.χ. ψυχαγωγία, επικοινωνία, κ.ά.)

Κατηγορίες αναπηρίας:

- Κινητική αναπηρία (π.χ. εγκεφαλική παράλυση, τετραπληγία, κ.ά.)
- Αισθητηριακή αναπηρία (π.χ. απώλεια ακοής ή όρασης)
- Ψυχική αναπηρία (π.χ. σχιζοφρένεια, μανιοκατάθλιψη)
- Νοητική αναπηρία (π.χ. νοητική στέρση, σύνδρομο Down)
- Άλλες αναπηρίες (σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται πολλαπλές αναπηρίες, διαταραχές λόγου, διαταραχές μάθησης, χρόνιες ή ανίατες παθήσεις).

Σύμφωνα με το **κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας**, ως άτομα με αναπηρία νοούνται τα άτομα με μακροχρόνιες σωματικές, ψυχικές, διανοητικές ή αισθητηριακές δυσχέρειες, οι οποίες, σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια, ιδίως θεσμικά, περιβαλλοντικά ή εμπόδια κοινωνικής συμπεριφοράς, δύναται να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή των ατόμων αυτών στην κοινωνία σε ίση βάση με τους άλλους. Επομένως, η αναπηρία συνίσταται στην απώλεια ή τον περιορισμό των ευκαιριών ή των δυνατοτήτων των ατόμων που έχουν υποστεί κάποια βλάβη να συμμετέχουν ισότιμα στην κοινωνική ζωή εξαιτίας φυσικών και κοινωνικών εμποδίων. Ως εκ τούτου, οι κοινωνικές διεργασίες είναι αυτές που εμποδίζουν τους ΦμεΑ από την πλήρη συμμετοχή στην ακαδημαϊκή ζωή και όχι αυτή καθαυτή η βλάβη.

Σύμφωνα με τον Νόμο 4074/11-04-12 (ΦΕΚ 88 Α') *Κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ)*, προβλέπεται ότι:

«Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση στη γενική τριτοβάθμια εκπαίδευση, στην επαγγελματική κατάρτιση, στην

εκπαίδευση ενηλίκων και στη δια βίου μάθηση, χωρίς διακρίσεις και σε ίση βάση με τους άλλους. Για το λόγο αυτό, τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι παρέχεται εύλογη προσαρμογή στα άτομα με αναπηρίες.»

Επίσης, ο νόμος 4485/2017 λαμβάνει ιδιαίτερη μέριμνα για τους ΦμεΑ. Ειδικότερα, μέσα στις αρμοδιότητες της Συγκλήτου περιλαμβάνεται ότι

«μεριμνά για τη λήψη μέτρων που διασφαλίζουν την πρόσβαση στους χώρους του Ιδρύματος ατόμων με αναπηρία, καθώς και την προσβασιμότητα των φοιτητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη διδασκαλία και τα προτεινόμενα συγγράμματα των τριών κύκλων σπουδών»

Επομένως, το σύγχρονο Πανεπιστήμιο, στα πλαίσια της δικαιοσύνης, έχει την ηθική υποχρέωση να ανατρέψει τα εμπόδια που κοινωνικοί παράγοντες θέτουν στους ΦμεΑ για πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στη βάση των ίσων ευκαιριών. Ως εκ τούτου, το Πανεπιστήμιο πρέπει να διαχειρίζεται με ιδιαίτερη ευαισθησία τις ανάγκες των ΦμεΑ και, στο πλαίσιο της κείμενης νομοθεσίας και της διεθνούς πρακτικής, να εξασφαλίζει την αναγκαία υποδομή και υποστήριξη, καθώς και τις αναγκαίες συνθήκες, για την απρόσκοπτη συμμετοχή τους στη διαδικασία των μαθημάτων αλλά και των εξετάσεων.

B. Σε ποιους απευθύνονται οι Κατευθυντήριες Οδηγίες

Οι Κατευθυντήριες Οδηγίες σχετικά με τους ενδεδειγμένους τρόπους εξέτασης των ΦμεΑ απευθύνονται προς όλα τα μέλη του Διδακτικού Προσωπικού με σκοπό την ένταξη και ισότιμη φοίτηση των ΦμεΑ στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής (ΠΑΔΑ). Οι Οδηγίες αφορούν σε ειδικές ρυθμίσεις, διευθετήσεις ή προσαρμογές, ανάλογα με το είδος της αναπηρίας και τους «περιορισμούς» που αυτή συνεπάγεται, για την απρόσκοπτη συμμετοχή των ΦμεΑ στις εξετάσεις και δεν έχουν σκοπό να παρέμβουν στην εκπαιδευτική διαδικασία ή να επηρεάσουν την ακαδημαϊκή ελευθερία του διδάσκοντα.

Σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση των Κατευθυντήριων Οδηγιών διαδραματίζει ο **Σύμβουλος Καθηγητής ΦμεΑ** και ο αναπληρωτής του, οι οποίοι ορίζονται σε κάθε ακαδημαϊκό Τμήμα των Σχολών του ΠΑΔΑ και αποτελούν τον συνδετικό κρίκο μεταξύ των ΦμεΑ και των διδασκόντων. Οι ΦμεΑ μπορούν να απευθύνονται στον Σύμβουλο Καθηγητή και να τον συμβουλευούνται για ζητήματα που αφορούν στις σπουδές τους.

Το παρόν κείμενο λαμβάνει υπόψη τις πάγιες οδηγίες του ΠΑΔΑ για την εξέταση των ΦμεΑ, καθώς και τις επίκαιρες λόγω Covid-19 αντίστοιχες οδηγίες από άλλα ΑΕΙ σε πανελλήνιο και διεθνές επίπεδο με στόχο την ορθή αντιμετώπιση των ΦμεΑ.

Γ. Γενικές Κατευθυντήριες Οδηγίες

(όπου στη συνέχεια αναφέρεται «φοιτητής», νοείται «φοιτητής ή φοιτήτρια»).

Οι εξετάσεις των ΦμεΑ πραγματοποιούνται σε κλίμα σεβασμού και αποδοχής της ιδιαιτερότητας. Οι Γενικές Κατευθυντήριες Οδηγίες περιλαμβάνουν τα εξής:

1. Κατά την εγγραφή τους στο Τμήμα τους, οι ΦμεΑ οφείλουν να έχουν προσκομίσει στη Γραμματεία του Τμήματός τους σχετική γνωμάτευση από αρμόδιο δημόσιο φορέα η οποία να πιστοποιεί το είδος της αναπηρίας τους.
2. Πριν τις εξετάσεις, οι ΦμεΑ θα πρέπει να επικοινωνήσουν με τους Συμβούλους Καθηγητές τους, και να τους δηλώσουν σε ποια μαθήματα σκοπεύουν να εξεταστούν στην εξεταστική Ιουνίου 2020, στη σχετική διαδικασία που θα ενεργοποιηθεί σε κάθε Τμήμα και εσωτερικά σε κάθε μάθημα. Επίσης, θα πρέπει να δηλώσουν τις ιδιαίτερες ανάγκες που έχουν κατά τις εξετάσεις, σε συμφωνία και με τη γνωμάτευση που έχουν καταθέσει («δικαίωμα – όχι υποχρέωση – σε ειδικούς όρους εξέτασης»).
3. Οι Σύμβουλοι Καθηγητές θα πρέπει να επιβεβαιώσουν με τη Γραμματεία του Τμήματός τους ότι ο ΦμεΑ έχει καταθέσει στη Γραμματεία την απαραίτητη γνωμάτευση και να διαβάσουν τις

οδηγίες για την εξέταση του φοιτητή οι οποίες συνήθως αναγράφονται στις γνωματεύσεις αυτές όταν έχουν εκδοθεί από τα Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ).

4. Οι Σύμβουλοι Καθηγητές θα πρέπει να γνωστοποιήσουν στους διδάσκοντες των μαθημάτων τα ονόματα των ΦμεΑ που θα εξεταστούν σε κάθε μάθημα και τις ιδιαίτερες ανάγκες του καθενός, με βάση τη γνωμάτευση.
5. Οι ΦμεΑ συμμετέχουν στις εξετάσεις κατά κανόνα την ίδια μέρα και ώρα με τους υπόλοιπους φοιτητές. Λόγω ειδικών συνθηκών και ανάλογα με τη σοβαρότητα των δυσκολιών των ΦμεΑ, μπορεί να οριστεί τρόπος εξέτασης διαφορετικός από αυτόν των υπόλοιπων φοιτητών, ενδεχομένως σε άλλη ημερομηνία και ώρα.
6. Κατά τη δημιουργία του προγράμματος εξέτασης των ΦμεΑ, είναι σημαντικό να μην προγραμματίζεται η εξέταση περισσότερων του ενός μαθήματος την ίδια μέρα.
7. Είναι επιθυμητό να παρέχεται η δυνατότητα μεγαλύτερου χρονικού διαστήματος για την εξ αποστάσεως εξέταση, ανάλογα και με τη σοβαρότητα των δυσκολιών του ΦμεΑ, π.χ. 10, 15 ή 20 λεπτά ανά ώρα εξέτασης.

Δ. Οδηγίες για τη Διεξαγωγή Προφορικής Εξέτασης

Οι παρακάτω οδηγίες αφορούν τόσο στην περίπτωση των μαθημάτων που εξετάζονται προφορικά όσο και στην περίπτωση των μαθημάτων που εξετάζονται γραπτώς αλλά ο φοιτητής έχει δικαίωμα (και/ή) προφορικής εξέτασης.

1. Οι φοιτητές που έχουν δικαίωμα (και/ή) προφορικής εξέτασης σε μαθήματα τα οποία εξετάζονται γραπτώς, οφείλουν να προσκομίσουν κατά την εγγραφή τους στη Γραμματεία του Τμήματός τους έγκυρη σχετική γνωμάτευση από τον αρμόδιο δημόσιο φορέα.
2. Σε περίπτωση που ο φοιτητής έχει δικαίωμα προφορικής εξέτασης αλλά δεν επιθυμεί να το ασκήσει, είναι στη διακριτική του ευχέρεια να επιλέξει να εξεταστεί γραπτώς, εάν το μάθημα εξετάζεται γραπτώς.
3. Ο διδάσκων/εξεταστής δεν έχει δικαίωμα να αρνηθεί στον φοιτητή την προφορική εξέταση σε μάθημα που εξετάζεται γραπτώς ούτε να τον παροτρύνει να εξεταστεί με τον έναν ή με τον άλλον τρόπο. Οφείλει να σεβαστεί απόλυτα την απόφαση του φοιτητή.
4. Οι φοιτητές που έχουν δικαίωμα προφορικής εξέτασης λαμβάνουν τα ίδια θέματα με τους υπόλοιπους φοιτητές.
5. Κατά τη διάρκεια της προφορικής εξέτασης, στην περίπτωση των φοιτητών με ΔΕΠ-Υ ή/και Ειδική Μαθησιακή Διαταραχή, ο διδάσκων/εξεταστής διαβάζει αργά και καθαρά στον φοιτητή την εκφώνηση της ερώτησης και επαναλαμβάνει, εάν χρειαστεί. Εάν η ερώτηση έχει υποερωτήματα, διαβάζει το πρώτο και, εφόσον απαντηθεί από τον φοιτητή, στη συνέχεια διαβάζει το δεύτερο κ.ο.κ.
6. Ο φοιτητής μπορεί να απαντήσει τις ερωτήσεις με όποια σειρά επιθυμεί.
7. Κατά τη διάρκεια ανάπτυξης των απαντήσεων, ο φοιτητής μπορεί να συμβουλευτεί τις πρόχειρες σημειώσεις του.
8. Ο διδάσκων/εξεταστής μπορεί να ζητήσει από τον φοιτητή πιο εκτεταμένη ανάπτυξη ή διευκρινίσεις επί των απαντήσεών του εάν θεωρήσει ότι η ερώτηση απαντήθηκε συνοπτικά ή ότι η απάντηση δεν είναι ολοκληρωμένη.
9. Κατά τη διάρκεια της προφορικής εξέτασης, ο διδάσκων/εξεταστής οφείλει να έχει υποστηρικτικό ύψος και υπομονή και να μην μεταδίδει άγχος στον φοιτητή για τον χρόνο που χρειάζεται ώστε να σκεφτεί και να διατυπώσει τις απαντήσεις του.
10. Ο διδάσκων/εξεταστής οφείλει να διατηρεί ευχάριστο και φιλικό τόνο καθόλη τη διάρκεια της εξέτασης, ο οποίος δεν θα τροποποιείται ανάλογα με την ορθότητα ή μη των απαντήσεων του φοιτητή.
11. Ο διδάσκων/εξεταστής δεν πρέπει για κανέναν λόγο να συμπληρώνει τις απαντήσεις του φοιτητή ή να του δίνει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο στοιχεία των απαντήσεων στις ερωτήσεις των εξετάσεων.
12. Οι φοιτητές που εξετάζονται προφορικά χρήζουν βοήθειας ως προς την ανάγνωση και κατανόηση των ερωτήσεων αλλά όχι μείωση των απαιτήσεων της εξέτασης ως προς την πληρότητα και ορθότητα των απαντήσεων ούτε άλλης βοήθειας πέραν των προαναφερομένων.

13. Στην περίπτωση προφορικής εξέτασης ατόμου με τραυλισμό, είναι σημαντικό ο διδάσκων/εξεταστής να επιδεικνύει υπομονή, να μην πιέζει με κανέναν λεκτικό ή μη λεκτικό τρόπο τον φοιτητή να ολοκληρώσει γρήγορα την απάντησή του και να μην ολοκληρώνει ο ίδιος αυτό που υποθέτει ότι θέλει να πει ο φοιτητής. Τα άτομα με τραυλισμό βιώνουν υπερβολικό άγχος κατά τη λεκτική επικοινωνία και είναι σημαντικό να αντιμετωπίζονται με υποστηρικτικό τρόπο, ιδιαίτερα κατά την εκ φύσεως αγχωτική διαδικασία της προφορικής εξέτασης. Ο διδάσκων/εξεταστής δεν πρέπει να σχολιάζει με κανέναν τρόπο την εκφορά του λόγου του φοιτητή ούτε να κάνει οποιαδήποτε σχετική παραίνεση. Οφείλει απλώς να περιμένει υπομονετικά τον φοιτητή να ολοκληρώσει τις απαντήσεις του.

E. Ειδικές Κατευθυντήριες Οδηγίες ανά Κατηγορία Αναπηρίας

(E1) Εξέταση φοιτητών με ΔΕΠ-Υ ή/και Ειδική Μαθησιακή Διαταραχή (δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμσία)

1. Για τους φοιτητές με ΔΕΠ-Υ ή/και Ειδική Μαθησιακή Διαταραχή που εξετάζονται προφορικά, ισχύουν οι Οδηγίες για τη Διεξαγωγή Προφορικής Εξέτασης (Δ.1 – Δ.13).
2. Σε περίπτωση που φοιτητής αυτής της κατηγορίας, αν και έχει το δικαίωμα προφορικής εξέτασης, επιλέξει να εξεταστεί γραπτώς, τότε δεν λαμβάνονται υπόψη τα ορθογραφικά, γραμματικά ή συντακτικά λάθη και η πιθανή ακαταστασία του γραπτού κατά την αξιολόγησή του. Το γραπτό αξιολογείται με επιείκεια ως προς τη διατύπωση του γραπτού λόγου και δίνεται έμφαση στα στοιχεία της απάντησης που τεκμηριώνουν ή μη την αντίστοιχη γνώση που επιχειρεί να αξιολογήσει η εκάστοτε ερώτηση.
3. Σε αυτή την περίπτωση, είναι επίσης σημαντικό να ερωτάται ο φοιτητής εάν επιθυμεί να του διαβάσει ο διδάσκων μεγαλοφώνως τις εκφωνήσεις των ερωτήσεων, καθώς συχνά οι φοιτητές αυτοί μπορεί να παραλείψουν λέξεις ή και ολόκληρες σειρές κατά τη σιωπηρή ανάγνωση, με αποτέλεσμα την ελλιπή κατανόηση των εκφωνήσεων. Ως εκ τούτου, ενδέχεται να μην απαντήσουν σωστά όχι επειδή δεν γνωρίζουν την απάντηση αλλά επειδή δεν διάβασαν σωστά την ερώτηση.
4. Στην περίπτωση των μαθημάτων που εξετάζονται με γραπτές εργασίες, είναι σημαντικό να παρέχεται ένα σαφές χρονοδιάγραμμα και ξεκάθαρες οδηγίες για την εκπόνηση και υποβολή των εργασιών.

(E2) Εξέταση φοιτητών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ)

1. Η διατύπωση των θεμάτων και των οδηγιών είναι σημαντικό να διέπεται από σαφήνεια και κυριολεκτικό λόγο και να μην εμπεριέχει στοιχεία υπαινικτικού ή μεταφορικού λόγου. Σε περίπτωση που τα θέματα εμπεριέχουν αναγκαστικά τέτοιο είδος λόγου, είναι σημαντικό να εξηγούνται στους φοιτητές με ΔΑΦ με διαφορετική διατύπωση, καθώς οι φοιτητές με ΔΑΦ δυσκολεύονται εξαιρετικά να αντιληφθούν τον μεταφορικό ή υπαινικτικό λόγο.
2. Στην περίπτωση των μαθημάτων που εξετάζονται με γραπτές εργασίες, είναι σημαντικό να παρέχεται ένα σαφές χρονοδιάγραμμα και ξεκάθαρες οδηγίες για την εκπόνηση και υποβολή των εργασιών.
3. Καθώς οι φοιτητές με ΔΑΦ αποδιοργανώνονται με τις αλλαγές και λειτουργούν αποτελεσματικότερα εντός ενός δομημένου και προβλέψιμου πλαισίου, είναι σημαντικό να περιορίζονται κατά το δυνατό αλλαγές, όπως στην ημέρα και ώρα της εξέτασης, ώστε να υπάρχει προβλεψιμότητα και αποφυγή του άγχους που συνεπάγονται οι αλλαγές για άτομα με ΔΑΦ.
4. Σε περίπτωση που οι φοιτητές με ΔΑΦ αντιμετωπίζουν επιπρόσθετα ΔΕΠ-Υ ή/και Ειδική Μαθησιακή Διαταραχή, κάτι το οποίο είναι σύνηθες, θα πρέπει να λαμβάνονται επιπρόσθετα υπόψη και οι Οδηγίες της κατηγορίας E1.

(E3) Εξέταση φοιτητών με αναπηρία στα άνω άκρα

1. Εάν ο φοιτητής εξετάζεται προφορικά, ισχύουν οι Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Διεξαγωγή Προφορικών Εξετάσεων (Δ.1 – Δ.13). Δεν είναι απαραίτητο το σημείο Δ.6 των οδηγιών αυτών, καθώς οι φοιτητές με αναπηρία στα άνω άκρα μπορούν να διαβάζουν οι ίδιοι τις εκφωνήσεις των ερωτήσεων.

- Εάν ο φοιτητής επιθυμεί βοηθό γραφής, θα πρέπει να το έχει ζητήσει εκ των προτέρων στον Σύμβουλο Καθηγητή. Οι βοηθοί γραφής είναι εθελοντές οι οποίοι αναλαμβάνουν κατά τη διάρκεια της εξέτασης να απαντούν γραπτά τις ερωτήσεις ύστερα από υπαγόρευση του ΦμεΑ. Αν είναι φοιτητές, μπορεί να προέρχονται από διαφορετικό Τμήμα από εκείνο του ΦμεΑ, είτε να φοιτούν στο ίδιο Τμήμα, αλλά σε μικρότερο έτος. Οι βοηθοί γραφής θα πρέπει να καταθέσουν με fax ή email στον διδάσκοντα υπεύθυνη δήλωση όπου βεβαιώνουν πως δε γνωρίζουν το γνωστικό αντικείμενο στο οποίο θα εξεταστεί ο ΦμεΑ που θα υποστηρίξουν.
- Σε αυτή την περίπτωση, η μεταγραφή γίνεται κατά λέξη, παρουσία επιτηρητή.

(Ε4) Εξέταση φοιτητών με βαρηκοΐα ή κώφωση

- Σε περίπτωση που πρόκειται να δοθούν προφορικές οδηγίες, οι κωφοί/βαρήκοοι φοιτητές πρέπει να έχουν ενημερωθεί εκ των προτέρων προκειμένου να χρησιμοποιούν ηχεία για τον υπολογιστή τους.
- Στην παραπάνω περίπτωση, θα πρέπει να παρέχονται και γραπτές επεξηγήσεις και κατευθύνσεις.
- Οι κωφοί/βαρήκοοι φοιτητές που γνωρίζουν την Ελληνική Νοηματική Γλώσσα εξετάζονται, αν το επιθυμούν, με τη βοήθεια επίσημου διερμηνέα. Ο διερμηνέας είναι απαραίτητος:
 - είτε σε γραπτή online εξέταση, μόνο κατά την φάση που θα δοθούν προφορικές οδηγίες για τις εξετάσεις αλλά και κατά τη διάρκεια της εξέτασης, για την υποβολή ερωτήσεων από τον φοιτητή προς το διδάσκοντα
 - είτε σε προφορική εξέταση, καθ' όλη τη διάρκειά της.
 Σε αυτή την περίπτωση, θα πρέπει ο φοιτητής που επιθυμεί διερμηνεία να ενημερώσει έγκαιρα τον Καθηγητή – Σύμβουλο ΦμεΑ του Τμήματός του, ώστε να διασφαλίσει διερμηνεία μέσω του ειδικευμένου προσωπικού που διαθέτει το ΠΑΔΑ.

(Ε5) Εξέταση Φοιτητών με απώλεια όρασης (τυφλών ή με μερική όραση)

- Σε περίπτωση ολικής απώλειας όρασης, προτείνεται η προφορική εξέταση ή, εάν ο φοιτητής το επιθυμεί, η χρήση της γραφής Braille και, στη συνέχεια, η ανάγνωση των απαντήσεων από τον ίδιο τον φοιτητή στον διδάσκοντα ή σε βοηθό γραφής.
- Σε περίπτωση που η απώλεια όρασης είναι μερική, τα θέματα των γραπτών εξετάσεων δίνονται στον φοιτητή σε κατάλληλη προσβάσιμη μορφή (ποσοστιαία μεγέθυνση των γραμμάτων) ή/και σε αρχείο ήχου και, εάν ο φοιτητής το επιθυμεί, ο διδάσκων του διαβάζει μεγαλοφώνως τα θέματα όσες φορές χρειαστεί.
- Είναι δυνατόν να υπάρχει βοηθός γραφής, εάν το επιθυμεί ο φοιτητής, με τις ίδιες προϋποθέσεις που περιγράφηκαν για τους φοιτητές με αναπηρία στα άνω άκρα (Ε3).
- Στα μαθήματα των θετικών επιστημών, όπου υπάρχουν σχήματα, διαγράμματα ή ειδικά σύμβολα, συνιστάται προφορική εξέταση.

(Ε6) Άλλες περιπτώσεις

- Στην περίπτωση μαθημάτων που εξετάζονται προφορικά και ο φοιτητής αντιμετωπίζει σοβαρή δυσαρθρία ή τραυλισμό, συνιστάται να παρέχεται η δυνατότητα της γραπτής εξέτασης.

<p><u>Επιστημονική επιμέλεια</u> Κατερίνα Μανιαδάκη Καθηγήτρια αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας με έμφαση στη ΔΕΠ-Υ & Διευθύντρια του Ε.ΣΥ.ΨΥ.ΚΟΠ (https://lab-socialwork.uniwa.gr/) Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας ΠΑΔΑ</p>	<p><u>Συντονισμός</u> Επιτροπή Πράξης «ΠΡΟΣΒΑΣΗ: Υποστήριξη Παρεμβάσεων Κοινωνικής Μέριμνας Φοιτητών ΠΑΔΑ» prosvasi.uniwa.gr</p>
--	---